

Upřesněný sylabus

VYUČUJÍCÍ

Mgr. Michal Vavřík

tuold@mail.muni.cz

STRUKTURA KURSU

1. přednáška (5.10.)

Úvodní hodina

Organizace kursu a způsob ukončení. Doporučená literatura. Úvod k Hegelově politické a sociální filosofii: proč číst Hegela dnes. Texty a zdroje.

2. přednáška (12.10.)

Hegelovské bádání ve dvacátém století

Přehled hegelovských interpretací s ohledem na politickou filosofii: britský idealismus; Benedetto Croce; Kojève, Lukács a Marcuse; anglosaská recepce Hegela (nemetafyzické vs. metafyzické čtení).

3. přednáška (19.10.)

Sociologická perspektiva

„Ideologie a utopie“ a sociologie vědění. Německo na konci 18. a začátkem 19. století. Politický program osvícenství a revoluce ve Francii. Stein – Hardenbergovy reformy. Hegel, byrokracie a *Bildungsbürgertum*. Restaurace a „progresivní restaurace“ (G. Grass a P. Bourdieu).

Bourdieu, P. – Grass, G. 2002. The Progressive Restoration. *New Left Review*, č. 14, s. 63 – 77. Dostupné na internetu: <http://www.newleftreview.org/?view=2379>.

Mannheim, K. (1991) *Ideologie a utopie: přednášky a eseje*. Bratislava: Archa.

Pešek, J. 1994. Německá diskuse let 1985 – 1992 o tématu: Bürgertum – Bildungsbürgertum konce 18. až počátku 20. století. *Český časopis historický*, roč. 92, s. 104–121.

4. přednáška (26.10.)

Základní nárys Hegelovy sociální a politické filosofie

Přehled principů Hegelovy politické a sociální filosofie: filosofie jako Minervina sova; kategorie sociální filosofie: rodina, občanská společnost, stát; rozumný stát a jeho konstituční uspořádání: panovník, stavovské shromáždění, byrokracie.

Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.

Habermas, J. 2000. *Strukturální přeměna veřejnosti*. Praha: OIKOYMENH.

Hegel, G.W.F. *Základy filosofie práva* (různá vydání), „Předmluva“ a §§ 142–330.

Major, L. – Sobotka, M. (1979) *G.W.F. Hegel: život a dílo*. Praha: Mladá fronta.

5. přednáška (2.11)

Roznětka hegelovské debaty: spor o totalitarismus

Popperova kniha „Otevřená společnost a její nepřítel“ byla impulsem pro sérii explicitně či implicitně polemických reakcí, které odmítaly jeho charakteristiku Hegela jako totalitaristy a služebníka pruského krále. V tomto tématu představíme Popperovu práci i následnou kritiku.

Parusniková, Z. (2002) Jak čte Popper Hegela. *Filosofický časopis*, roč. 50, č. 4, s. 647–661.

Popper, K.R. *Otevřená společnost a její nepřítel. II. Vlna prorocství: Hegel, Marx a co následovalo* (různá vydání), kapitola o Hegelovi.

6. přednáška (9.11.)

Hegel a francouzská revoluce

„První kolo“ sporu o francouzskou revoluci (E. Burke vs. M. Wollstonecraftová a T. Paine) a základní argumenty obou stran. „Myslitelská sdružení“ u A. Cochina, intelektuálové u R. Arona a totalitární demokracie u J. Talmona. Hegelova kritika jakobínského teroru (ve *Fenomenologii ducha*) i uznání francouzské předrevoluční filosofie (v *Dějínách filosofie III*).

Burke, E. *Úvahy o revoluci ve Francii* (různá vydání).

Furet, F. *Promyšlet francouzskou revoluci* (různá vydání), kapitola o A. Cochinovi.

Hegel, G.W.F. *Fenomenologie ducha* (různá vydání), podkapitola „Absolutní svoboda a teror“.

Hegel, G.W.F. *Dějiny filosofie III* (různá vydání), kapitola „C. Francouzská filosofie“.

Paine, T. *Rights of Man/Práva člověka* (různá vydání).

7. Čtecí týden (16.11)

8. přednáška (23.11.)

Anglosaské interpretace státu jako politické komunity

Taylor, Ch. (1998) *Hegel and Modern Society*. Cambridge: Cambridge University Press.

9. přednáška (30.11.)

Hegel a konec dějin

Filosofický dějepis. Rozum a dialektika svobody v dějinách. Hegel jako filosof na konci dějin; lidské dějiny a negativita (Kojève).

Hegel, G.W.F. 1957. *Filozofia dejín*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatury (nebo jiné adekvátní vydání), „Úvod“.

Zadání pozičního eseje (pokud bude – viz upřesnění níže)

Hegel, G.W.F. 1957. *Filozofia dejín*. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatury (nebo jiné adekvátní vydání), s. 120–141.

Weber, M. 2009. *Metodologie, sociologie, politika*. Praha: OIKOYMENH.

+ nezapomeňte využívat elektronické zdroje, například databázi JSTOR.

10. přednáška (7.12.) (U této hodiny reálně hrozí, že odpadne. V takovém případě nebude její obsah součástí testu.)

Hegelova interpretace Antigony a feministická kritika

Hegelova interpretace Antigony ve „Fenomenologii ducha“. Feministická recepce Hegela (Butler, Mills, Pateman). Pruský feminismus? (von Hippel a jeho vliv na Hegela)

Hegel, G.W.F. *Fenomenologie ducha* (různá vydání), §§ 446 a násl.

Sofokles: *Antigona* (různá vydání)

11. přednáška – seminář (14.12.)

Prezentace pozičního eseje.

UKONČENÍ KURSU

Přiměřená účast.

Zápočet formou písemného testu s otevřenými otázkami.

TZV. POZIČNÍ ESEJ

Vypracování pozičního eseje a jeho prezentace na poslední hodině – semináři jsou dobrovolné.

(Pro ty, kdo přesto čtou ještě dál:)

Tématem pozičního eseje by měla být hříčka. Řada autorů si povšimla, že Hegelovo pojetí byrokracie je v řadě rysů blízké později vlivnému ideálnímu typu byrokracie u německého sociologa Maxe Webera. Oba předpokládali, z různých důvodů ovšem, že byrokracie s podobnými rysy je moderní výdobytek. Jak by se Hegel vypořádal s námitkou, že *byrokracie se silně hegelovskými rysy se vyvinula ve staré Číně, tedy v civilizaci, která podle Hegela ustrnula na předmoderním stupni vývoje?*

Na závěrečném semináři mohou zájemci své názory prezentovat a budeme o nich diskutovat.